

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
«Правові засади діяльності адвокатури
у сфері надання безоплатної правничої допомоги»
здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії
Погребняка Богдана Вікторовича
за спеціальністю 081 Право (галузь знань 08 Право)

Кафедра приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Забезпечення прав і свобод людини є пріоритетним завданням правової держави. Важливим правовим інструментом реалізації прав і свобод людини, їх захисту та відновлення у разі порушення, є безоплатна правнича допомога. Ефективне функціонування системи надання безоплатної правничої допомоги залежить від належної правової регламентації відносин та злагодженої роботи компетентних інституцій у цій сфері правового регулювання. Особливим суб'єктом в організації, створенні умов та надання безоплатної правничої допомоги є адвокатура, оскільки виключно цей правозахисний інститут здійснює таку діяльність на професійному рівні і для нього це є ключовим призначенням.

Всупереч значимості адвокатури діяльність цієї самоврядної інституції є обмеженою внаслідок усунення її від процесу упорядкування відносин, пов'язаних із належним функціонуванням системи надання безоплатної правничої допомоги. Чинне законодавство України про безоплатну правничу допомогу не є зразковим і не повною мірою забезпечує вирішення завдань у сфері надання безоплатної правничої допомоги. В порушення норм національного та міжнародного законодавства система надання безоплатної правничої допомоги повністю перебуває під контролем держави, що призводить до порушення прав людини в процесі отримання нею безоплатної правничої допомоги та принципу незалежності адвокатури. Тому система надання безоплатної правничої допомоги та інститут адвокатури як особливий суб'єкт у сфері надання безоплатної правничої допомоги потребують негайного законодавчого перегляду та реформування.

Усі перераховані обставини у їх комплексі зумовлюють необхідність проведення дослідження правових засад діяльності адвокатури у сфері надання безоплатної правничої допомоги.

Зв'язок теми дослідження з планами науково-дослідних робіт.

Дисертацію виконано відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року № 722/2019, Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом

Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021, Стратегії розвитку Національної асоціації адвокатів України на 2021–2025 роки, затвердженої Рішенням Ради адвокатів України від 2 липня 2021 року № 38, Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р, Програми виконання Дорожньої карти з питань верховенства права, затвердженої рішенням Ради адвокатів України від 12 грудня 2025 року № 125, Плану науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темою «Правове забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів правових відносин у сфері публічного адміністрування» (номер державної реєстрації 0122U201691).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертація є самостійною завершеною науковою працею. Основні положення, що характеризують наукову новизну дослідження, теоретичне і практичне значення його результатів, розроблені дисертантом особисто.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні сутності та особливостей правових засад діяльності адвокатури у сфері надання безоплатної правничої допомоги. Сформульовано низку нових науково-теоретичних та практичних положень, висновків та пропозицій для розвитку правових засад діяльності адвокатури у сфері надання безоплатної правничої допомоги в Україні.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень та отриманих результатів у дисертації забезпечена всебічним аналізом доктринальних і нормативних джерел, наукових, публіцистичних, довідкових, енциклопедичних, монографічних видань, узагальнень Національної асоціації адвокатів України та Координаційного центру з надання безоплатної правничої допомоги щодо функціонування системи надання безоплатної правничої допомоги в Україні.

Основні результати дослідження, ступінь їх наукової новизни та значущості.

Отримані в процесі дослідження наукові результати в сукупності дозволили розв'язати важливе науково-прикладне завдання, що полягає у визначенні сутності та особливостей правових засад діяльності адвокатури у сфері надання безоплатної правничої допомоги.

Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи полягають у наступному:

вперше:

– обґрунтовано, що безоплатна правнича допомога у контексті діяльності адвокатури являє собою державну гарантію реалізації права на професійну безоплатну правничу допомогу шляхом створення умов для організації та

надання такої допомоги безоплатно з метою забезпечення здійснення прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, їх захисту та відновлення у разі порушення. Адвокатура в системі надання безоплатної правничої допомоги є єдиним, окремим інститутом та займає специфічне місце, оскільки виключно цей суб'єкт забезпечує якісні стандарти надання безоплатної професійної правничої допомоги;

– доведено, що адвокатура у сфері надання безоплатної правничої допомоги є суб'єктом адміністрування системою надання безоплатної правничої допомоги та суб'єктом надання безоплатної правничої допомоги. Адвокатура як суб'єкт адміністрування системою надання безоплатної правничої допомоги через органи адвокатського самоврядування (Національна асоціація адвокатів України, Рада адвокатів України, Рада адвокатів регіону) приймає участь у розробці нормативно-правових актів, організації та проведенні експертизи проєктів законів, програм, рішень та інших документів і нормативних актів з питань адвокатури та адвокатської діяльності у сфері надання безоплатної правничої допомоги; визначає представників адвокатури до складу конкурсної комісії з відбору адвокатів для надання безоплатної вторинної правничої допомоги; утворює комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правничої допомоги; співпрацює з суб'єктами владних повноважень з питань реалізації Закону України «Про безоплатну правничу допомогу»;

– запропоновано замість конструкції «управління системою надання безоплатної правничої допомоги» застосовувати концепт «адміністрування системою надання безоплатної правничої допомоги» як сукупність дій, рішень та процедур, за допомогою яких уповноважені суб'єкти здійснюють діяльність, спрямовану на ефективне забезпечення надання якісної безоплатної правничої допомоги;

– аргументовано, що взаємодія адвокатури та суб'єктів владних повноважень є важливими фактором, який впливає на ефективність системи надання безоплатної правничої допомоги. Наведено такі форми взаємодії адвокатури та суб'єктів владних повноважень у сфері надання безоплатної правничої допомоги: обмін інформацією з питань надання безоплатної правничої допомоги; розроблення, затвердження та впровадження актів у сфері надання безоплатної правничої допомоги; утворення спільних робочих груп у сфері надання безоплатної правничої допомоги; проведення спільних заходів у сфері надання безоплатної правничої допомоги; проведення експертизи проєктів нормативно-правових актів у сфері надання безоплатної правничої допомоги. Диференційовано принципи взаємодії адвокатури та суб'єктів владних повноважень у сфері надання безоплатної правничої допомоги на загальні (верховенство права, законність, рівність, відкритість, прозорість, гласність, публічність, плановість, системність, професіоналізм) та спеціальні (незалежність, партнерство, спільність інтересів, оптимальне використання можливостей взаємодіючих суб'єктів, забезпечення якості безоплатної правничої допомоги, взаємна відповідальність);

– обґрунтовано та доведено прикладну значущість внесення змін до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» щодо повноважень органів адвокатського самоврядування, а також взаємодії суб'єктів владних повноважень та адвокатури у сфері надання безоплатної правничої допомоги;

удосконалено:

– розуміння взаємодії адвокатури та суб'єктів владних повноважень у сфері надання безоплатної правничої допомоги як суспільні відносини рівноправних суб'єктів на засадах партнерства, які складаються у процесі їх спільної діяльності для ефективного функціонування системи надання безоплатної правничої допомоги;

– наукові підходи до з'ясування особливих ознак взаємодії адвокатури та суб'єктів владних повноважень у сфері надання безоплатної правничої допомоги, до яких віднесено: відносини, пов'язані з виконанням функцій суб'єктів надання безоплатної правничої допомоги; наявність у взаємодії двох суб'єктів надання безоплатної правничої допомоги, які не підпорядковані один одному; рівноправний характер діяльності взаємодіючих суб'єктів; спрямованість зусиль взаємодіючих суб'єктів на ефективне функціонування системи надання безоплатної правничої допомоги;

набули подальшого розвитку:

– наукові позиції, що поняття «безоплатна правнича допомога» ширше за поняття «безоплатна професійна правнича допомога»;

– погляди науковців, що законодавчі визначення категорій «правнича допомога» та «правнича послуга» є не зовсім вдалимими у контексті діяльності адвокатури та негативно впливають на дефініцію «безоплатна правнича допомога»;

– наукові положення, що система надання безоплатної правничої допомоги повністю перебуває під контролем держави і це протирічить як національному, так і міжнародному законодавству;

– теоретичні підходи, що основною та необхідною ознакою ефективної взаємодії адвокатури та суб'єктів владних повноважень у сфері надання безоплатної правничої допомоги є наявність спільної мети – спільна узгоджена діяльність щодо створення необхідних умов для ефективного функціонування системи надання безоплатної правничої допомоги;

– наукові підходи, що різноманіття моделей безоплатної правничої допомоги у світі зумовлено існуванням різних правових систем та підходів до публічно-правового регулювання її функціонування та фінансові спроможності окремо взятої країни.

Практичне значення роботи.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані у роботі висновки і пропозиції можуть бути використані у:

– *науково-дослідній діяльності* – як підґрунтя для проведення подальших наукових досліджень правових засад діяльності адвокатури у сфері надання безоплатної правничої допомоги;

– *правотворчій діяльності* – для вдосконалення чинного законодавства про

безоплатну правничу допомогу щодо діяльності адвокатури та функціонування системи надання безоплатної правничої допомоги»;

– *правозастосовній діяльності* – для покращення діяльності у сфері надання безоплатної правничої допомоги;

– *освітньому процесі* – під час розробки та викладанні навчальних дисциплін «Адвокатура України» та «Адміністративне право».

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Основні положення і результати дисертаційного дослідження відображено у 3 статтях у наукових фахових виданнях України.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

Список публікацій здобувача за темою дисертації, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Погребняк Б.В. Роль та місце адвокатури в системі надання безоплатної правничої допомоги. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 6. С. 279-283. DOI: <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2023-6-43>.

2. Погребняк Б.В. Взаємодія адвокатури та суб'єктів владних повноважень у сфері надання безоплатної правничої допомоги: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2024. № 72. С. 44-46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.72.8>.

3. Погребняк Б.В. Адвокатура в системі надання безоплатної правничої допомоги: досвід зарубіжних країн. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 7 (17). С. 146–154. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-7\(17\)-146-154](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-7(17)-146-154).

Апробація результатів дослідження.

Основні положення дисертації оприлюднено на таких міжнародних та всеукраїнських науково-практичних заходах: «Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан та перспективи» (м. Харків, 17 березня 2023 р.); «Проблеми реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права в Україні» (м. Київ, 09 листопада 2023 р.); «Проблеми реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права в Україні» (м. Київ, 08 жовтня 2024 р.); «Трансформація правової системи України: виклики сучасності» (м. Київ, 17 грудня 2024 р.); «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (м. Хмельницький, 16 травня 2025 р.).

Список публікацій здобувача за темою дисертації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Погребняк Б.В. Доступність безоплатної правової допомоги в умовах воєнного стану. *Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та*

післявоєнного часу: стан та перспективи: збірник тез доповідей та повідомлень за круглого столу (м. Харків, 17 березня 2023 р.). Харків: НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 144-147.

2. Погребняк Б.В. Дефініція «безоплатна правнича допомога» у контексті діяльності адвокатури. *Проблеми реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права в Україні*: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (9 листопада 2023 р., м. Київ, КНУТД) / відп. ред. А.Ю. Олійник, Ю.В. Оніщик. К.: КНУТД, 2023. С. 382-384.

3. Погребняк Б.В. Участь адвокатури у моніторингу якості надання безоплатної правничої допомоги. *Проблеми реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права в Україні*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (8 жовтня 2024 р., м. Київ, КНУТД) / відп. ред. А.Ю. Олійник, Ю.В. Оніщик. К.: КНУТД, 2024. С. 97-101.

4. Погребняк Б.В. Адвокатура як форма реалізації державних гарантій права на безоплатну правничу допомогу. *Трансформація правової системи України: виклики сучасності*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 грудня 2024 р. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 174-176.

5. Погребняк Б.В. Правові засади взаємодії органів місцевого самоврядування та адвокатури у сфері надання безоплатної первинної правничої допомоги. *Правові засади організації та здійснення публічної влади*: збірник тез VIII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 16 травня 2025 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 317-319.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

Загальний висновок:

Вважати, що дисертаційна робота Погребняка Богдана Вікторовича на тему: «Правові засади діяльності адвокатури у сфері надання безоплатної правничої допомоги», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам п. 5-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», та

відповідає напряму освітньо-науковій програмі Київського національного університету технологій та дизайну за спеціальністю 081 Право.

Рекомендувати дисертаційну роботу Погребняка Богдана Вікторовича на тему: «Правові засади діяльності адвокатури у сфері надання безоплатної правничої допомоги», подану на здобуття ступеня доктора філософії до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

Професор кафедри

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Igor Dorditsa'.

Ігор ДІОРДІЦА